

De opvallendste graffiti

Diana Ozon

Welke graffiti hoort in een canon? Deze vraag legden wij voor aan Diana Ozon, dichteres en schutspatroon van de graffitiërs.

Kil Roy

Uit de hele wereld strijken jongeren neer in het hippe Amsterdam van de late jaren zestig en ze brengen hun graffiti mee. De soldatengraffiti **Kil Roy was here** overstijgt zijn eigen periode (begin twintigste eeuw). Het is een wereldwijde rage. Kil Roy wordt vaak afgebeeld als een lijn met twee handjes waarboven een hoofd uitkijkt. Deze graffiti wordt vooral aangetroffen in jeugdhostels en op de achterzijde van verkeersborden bij liftplaatsen aan de snelwegen. Het leuke cartoonfiguurtje verwelkomt de internationale reiziger. Als Kil Roy er is geweest, zit je goed.

Klaas Komt

Provo Robert Jasper Grootveld plaatst met witkwas in blokletters de tekst **Klaas Komt** op de muren. Ook schildert hij een appeltje, symbool voor het Magisch Centrum in de hoofdstad. Het symbool vindt navolging bij anderen. Het ondergaat in de loop van de jaren zeventig een metamorfose: het steeltje wordt na opheffing van Provo een barst door de appel en krijgt later een pijlpunt: het symbool van de kraakbeweging. Grootveld is bij mijn weten de eerste graffitiër van de tweede helft van de twintigste eeuw die kreten en symbolen als kunstvorm op straat plaatst.

Liever Lesbies

De vrouwenstrijd bezet de muren met gekalkte kreten als *Abortus vrij* en *Baas in eigen buik*. Tegelijkertijd komen de viltstift en de verfspuitbus op de markt. De meeste mensen houden nog vast aan traditionele verfmiddelen. Alleen de meiden van **Liever Lesbies** stappen eind jaren zeventig over op de handzame spuitbus. Met enorme letters schrijven ze hun kreet met een enkele lijn in handschrift wandbreed op de muren. Hiermee luiden ze de opkomst van de meidenbeweging in: jonge, geëmancipeerde vrouwen die de gelijkheid van de seksen als uitgangspunt hebben.

Dr. Rat

Tijdens de eerste punkgolf van 1977 gebruiken punks viltstift en spuitbus om reclame te maken voor aankondigingen en cultuuruitingen. Waar ze zich verzamelen, is de graffiti intens en waaiert uit naar de omgeving. In 1978 wordt in punkclub DDT666 de eerste Grand Prix du Graffiti uitgereikt. De prijs gaat naar Ivar Vičs, die onder de naam **Dr. Rat** zich oefent in fraaie belettering en een goede toevoeging

Diana Ozon (Amsterdam 1959) is schutspatroun van de graffitiërs, dichteres, gastdocent kunst en taal en beeldend kunstenaar. Ze was barvrouw van punkclub DDT, galeriehoudster van Gallerie Anus en assistente van Hugo Kaagman. www.diana-ozon.nl

levert aan de omgeving. Ivar Vičs overlijdt in 1981 op 21-jarige leeftijd. Op dat moment heeft hij in graffiti kringen al de heldenstatus bereikt en hij zal de volgende decennia uitgroeien tot een mythisch cultfenomeen.

N-Power

In 1979 openen punks hun eigen kunstcentrum: Gallerie Anus. Alle punkgraffitiërs komen er samen en ook 'gewone' jongeren gebruiken de galerie als hun hangout. Ze verenigen zich in de ENGB, de Eerste Nederlandse Graffiti Bond. De pers ontdekt de verzamelplaats en graffiti krijgt landelijke bekendheid. De Tweede Grand Prix du Graffiti wordt overhandigd aan **N-Power**, een pseudoniem dat verwijst naar de neutronenbom die in die tijd voor veel protest zorgt. Hij heeft Dr. Rat als voorbeeld en maakt grote stijlvolle letters met de dikste viltstift verkrijgbaar. Zijn beeldmerk is een gestileerd zelfportret.

USA

Halverwege de jaren tachtig staat de nieuwe generatie in de hiphop en scatescene op. Ze zijn geïnspireerd door Amerikaanse graffitiërs die exposeren in Nederlandse galeries en musea. Onder de naam Shoe, Delta, Jaz, Joker, Jezis en Bandi verenigen enkelen zich in de **USA**, United Street Artists. Kenmerkend is grote wanddekkende typografie in aantrekkelijke spuitbuskleuren, versierd met highlights en zelfbedachte cartoonfiguren. Ze ontwerpen zeer complexe geheel eigen lettertypes. Ook hebben ze commercieel inzicht en maken van hun spuitwerk reclamebureaus. Uiteindelijk professionaliseren zij zich hierin en verlaten de straat.

Hugo Kaagman

Hugo Kaagman begint in 1978 in Gallerie Anus met het uitsnijden van spuitmallen waarmee hij gespoten collages maakt. Hij groeit in de jaren tachtig uit tot internationaal erkend kunstenaar. Spoedig verschijnen ook in andere Europese

steden sjabloonafbeeldingen. In de jaren negentig begint de bloeiperiode voor spuitmalkunstenaars, stencil masters en pochoiristes waaruit onder anderen ook de Brit Banksy en Shepard Fairey uit de VS zijn voortgekomen. Uiteindelijk worden vrijwel alle volhardende graffiti makers beeldend kunstenaar of graficus. De straat is hun leerschool geweest.

AGAIN

Dankzij de graffiti film *Kroonjuwelen* uit 2006 maken oude graffitiërs hun comeback op straat. De doorzichtige geluidsschermen langs ringwegen rond grote steden worden aan de achterzijde in spiegelbeeld bespoten. Terug van weggeweest is de veelschrijver **AGAIN** met zijn toepasselijke naam in ongekunstelde blokletters. **AGAIN** is een snelle veelschrijver die niets dan zijn naamtag neerzet. Ik moet altijd lachen als ik die graffiti zie: alweer!

Laser 3.14

De nieuwste graffiti kunstenaar die door de kunstwereld wordt omarmd, noemt zich **Laser 3.14** en is straatdichter. Zijn werk bestaat uit geschreven notities, soms lijken het oneliners uit een dagboek en ze zijn vaak van poëtische en filosofische aard. Momenteel exposeert hij in galerie ABC Treehouse van het American Book Centre ter ere van het verschijnen van zijn boek *Are you reading me?*